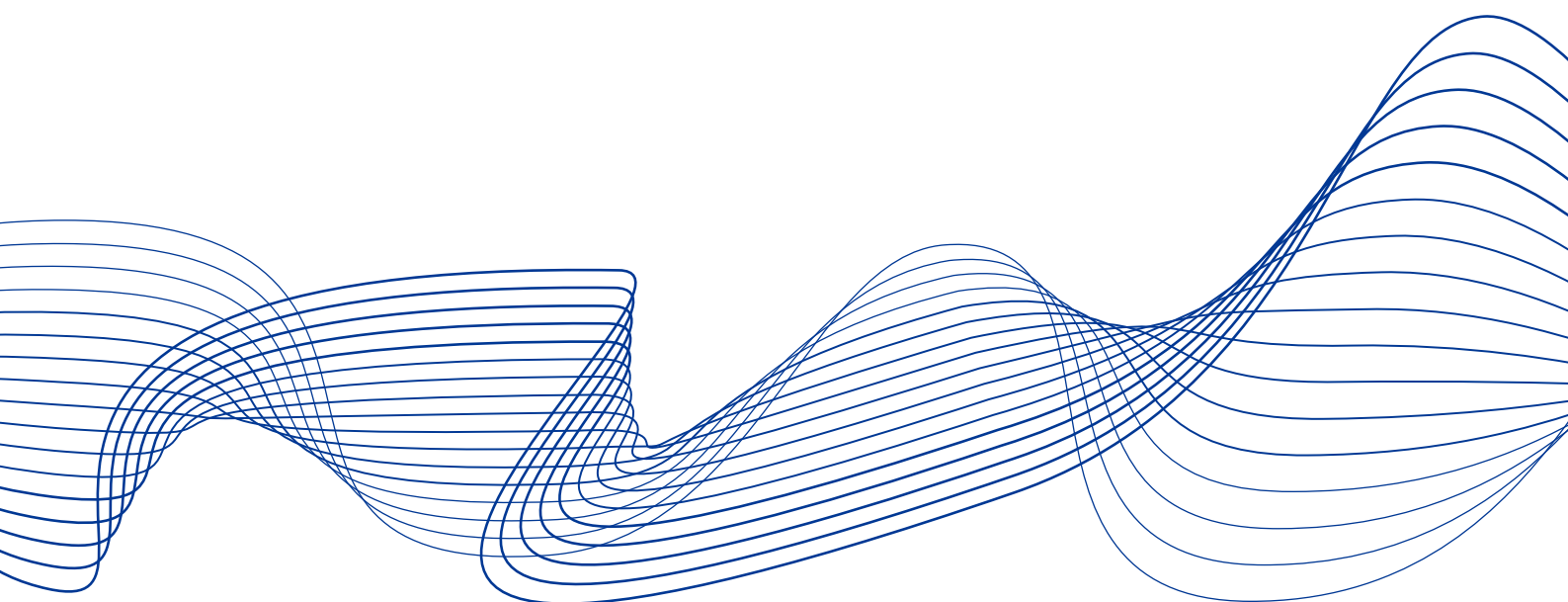

Gada pārskats

2015

ESRK
Eiropas Sistēmisko risku kolēģija
Eiropas Finanšu uzraudzības sistēma

Saturs

Priekšvārds	2
Kopsavilkums	3

Priekšvārds

Mario Draghi
Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas
priekšsēdētājs

2015. gadā Eiropas Sistēmisko risku kolēģija (ESRK) turpināja rūpīgi sekot līdzi iespējamiem sistēmisko risku avotiem Eiropas finanšu sistēmā un tautsaimniecībā. Iezīmējās trīs jomas, kurās laiku pa laikam bija vērojamas spēcīgākas ievainojamības pazīmes. Galvenokārt tirgos notika ievērojamas svārstības, kuras izraisīja norises svarīgākajās jaunajās tirgus ekonomikas valstīs 2015. gada rudenī un kuras strauji izplatījās pasaules finanšu tirgos, t. sk. Eiropas tirgos. ESRK modri sekojusi līdzi pārcenošanas riskam pasaules finanšu tirgos un, reaģējot uz šīm norisēm, ierindojusi to visaugstākajā kategorijā. 2016. gada sākumā šī ievainojamība daļēji īstenojusies vidē, ko raksturoja vēl aizvien valdoša neskaidrība par pasaules tautsaimniecības atveseļošanos, joprojām vājš ES banku un apdrošinātāju bilanču stāvoklis, kā arī augsts valsts un privātā sektora parādsaistību līmenis. Otrkārt, turpināja pieaugt ES paralēlā banku sektora apmēri un savstarpējās saiknes, kas nozīmē, ka iespējamie satricinājumi un negatīvā ietekme no

paralēlā banku sektora varētu ietekmēt pārējo finanšu sistēmu. Visbeidzot, ģeopolitiskā nenoteiktība gandrīz visos reģionos apkārt Eiropai noteica to, ka vēl aizvien saglabājas stipras bažas.

Vienlaikus makroprudenciālo uzraudzības iestāžu rīcībā pirmo reizi bija samērā plašs politikas instrumentu klāsts, lai stiprinātu banku sektora noturību pret šiem riskiem, pat ja attiecībā uz pārējo finanšu sektoru līdzīgi instrumenti nav pieejami. ESRK sniegusi atbalstu nacionālajām makroprudenciālajām uzraudzības iestādēm, izstrādājot institucionālo struktūru, lai būtu iespējams savstarpēji saskaņot valstu līmenī veiktos pasākumus, tādējādi mazinot regulējuma arbitrāžas risku. ESRK arī sagatavojusi visām Eiropas uzraudzības iestādēm makroprudenciālos nelabvēlīgas attīstības scenārijus to attiecīgajās kompetences jomās (konkrētāk, banku darbības, apdrošināšanas un centrālo darījuma partneru jomās). Visbeidzot, ESRK ir pētījusi strukturālās risku jomas, īpaši sistēmisko lomu, kāda ir māsaimniecību, banku un visas tautsaimniecības atkarībai no mājokļu un komercplaību sektora, kā arī atsevišķu no apdrošināšanas sektora izrietošu risku sistēmisko dabu.

ESRK saviem dalībniekiem joprojām nodrošinājusi forumu, kurā iespējama konfidenciāla viedokļu apmaiņa par sistēmiskas dabas īstermiņa, vidēja termiņa un ilgtermiņa ievainojamību. Vairumā ES dalībvalstu makroprudenciālā politika sākusi darboties.

Frankfurtē pie Mainas 2016. gada jūlijā

Mario Dragi (*Mario Draghi*)

ESRK priekšsēdētājs

Kopsavilkums

2015. gads bija Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas darbības piektais gads. Kopš 2010. gada, kad ESRK uzsāka darbību, tā pastāvīgi saskārusies ar ārkārtas apstākļiem, kas atspoguļoja finanšu un valsts parāda krīzes sekas visā Eiropā. Kaut arī uz tirgus instrumentiem balstītie sistēmiskā riska rādītāji atgriezušies pirmskrīzes līmenī, Eiropas Savienības finanšu sistēma joprojām bija stipri ievainojama. Tādējādi ESRK konstatējusi četrus galvenos Eiropas Savienības finanšu stabilitātes riskus: 1) riska prēmiju pārvērtēšana pasaules finanšu tirgos, ko vēl vairāk pastiprina tirgus zemā likviditāte; 2) banku un apdrošinātāju bilanču stāvokļa pasliktināšanās; 3) parāda atmaksājamības līmeņa pazemināšanās valsts, uzņēmumu un mājsaimniecības sektorā; un 4) satricinājumu un nelabvēlīgās ietekmes izplatīšanās no paralēlā banku sektora uz finanšu sistēmu.

ESRK paaugstināja risku prēmiju novērtējumu pasaules finanšu tirgos līdz visaugstākajai riska kategorijai sakarā ar būtisko tirgus svārstīgumu. Šis svārstīgums, ko izraisīja norises svarīgākajās jaunajās tirgus ekonomikas valstīs 2015. gada rudenī, strauji izplatījās pasaules finanšu tirgos, t.sk. Eiropas tirgos. 2016. gada sākumā riska prēmiju pārvērtēšana pasaules finanšu tirgos daļēji īstenojusies vidē, ko raksturoja vēl aizvien valdošā neskaidrība par pasaules tautsaimniecības atveseļošanos, joprojām vājais ES banku un apdrošinātāju bilanču stāvoklis, kā arī augsts valsts un privātā sektora parādsaistību līmenis. 2015. gada pavasarī un vasarā, ņemot vērā arī politisko nenoteiktību Grieķijā, saasinājās risks, ka no jauna varētu uzliesmot valstu parāda krīze. Kaut arī Grieķijā aktīvu cenas nokritās, negatīvā ietekme uz citām valstīm, kam ir augsts parādsaistību līmenis, bija neliela. Kopš 2015. gada vasaras ievērojami mazinājušās tirgus bažas saistībā ar Grieķiju. Ņemot vērā strukturālās norises, 2015. gadā turpināja pieaugt ES paralēlā banku sektora apmēri un savstarpējās saiknes. Šā pieauguma dēļ pieaugusi nepieciešamība, lai makroprudenciālās uzraudzības iestādes pastiprinātu monitoringu. Visbeidzot, ģeopolitiskā nenoteiktība gandrīz visos reģionos apkārt Eiropai noteica to, ka saglabājas stipras bažas.

2015. gadā ESRK turpināja izstrādāt makroprudenciālo politiku un norādes attiecībā uz makroprudenciālo instrumentu izmantošanu, kas skar banku un nebanku finanšu sektoru. Pirmkārt, ESRK izpētīja sistēmiskos riskus, ko rada Eiropas apdrošinātāju un pārāpdrošinātāju darbība. Izstrādātajā ziņojumā tika ieteikts izvērtēt, vai makroprudenciālās uzraudzības iestādēm būtu vajadzīgi papildu instrumenti, lai novērstu ES apdrošināšanas sektora radītos sistēmiskos riskus. Otrkārt, ESRK veica strukturālo analīzi, lai noteiktu saistību starp norisēm nekustamā īpašuma sektorā un finanšu stabilitāti. Treškārt, vēl papildus notika izpēte, kādus sistēmiskos riskus varētu izraisīt novēlota un pēkšņa pāreja uz ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisijas līmeni. Visbeidzot, ESRK sadarbībā ar Eiropas Centrālo banku (ECB) aizsāka darbu pie ilgstoša zemu procentu likmju perioda izraisīto finanšu stabilitātes risku uzraudzības un novērtēšanas.

Turklāt ESRK arī devusi savu ieguldījumu stresa testos, kurus veic trīs Eiropas Uzraudzības iestādes. 2015. gada sākumā ESRK izstrādāja nelabvēlīgus makrofinansiālos scenārijus, kurus izmantoja Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestāde (EAAPI), veicot definētu pabalstu pensiju fondu noturības testēšanu. Gadu vēlāk, 2016. gada sākumā, ESRK pilnveidoja nelabvēlīgus makrofinansiālos scenārijus, kas tika nodoti Eiropas Banku iestādei (EBI) stresa testu veikšanai banku sektorā, kā arī EAAPI stresa testu veikšanai apdrošināšanas sektorā. ESRK arī pirmo reizi piedalījies Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādes (EVTI) veikto centrālo darījuma partneru (CDP) stresa testu sagatavošanā.

ESRK turpināja darbu saistībā ar CDP un iesniedza Eiropas Komisijai izskatīšanai divus dokumentus Eiropas Tirgus infrastruktūras regulas (EMIR) pārskatīšanas kontekstā. Kaut arī kopumā ESRK piekrīt izstrādātajai EMIR, tomēr tā uzskata, ka būtiski jāuzlabo tiesiskā regulējuma precīkliskie aspekti. Papildinot EMIR ar jaunu punktu par nodrošinājuma rezervju un diskontu

izmantošanu makroprudenciālajiem mērķiem dotu iespēju tālāk attīstīt principus, kas regulē šādus instrumentus.

Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu 2015. gadā ievērojami pieauga ar makroprudenciālajiem jautājumiem saistīto pasākumu skaits. Kā jau bija sagaidāms, dažādās ES valstīs veikto pasākumu apjoms un veidi ievērojami atšķīrās. Pasākumu skaits daļēji pieauga tāpēc, ka tika izraudzītas sistēmiski nozīmīgas iestādes un ieviests precikliskā kapitāla bufera režīms. Makroprudenciālās politikas pasākumu lokā joprojām ļoti nozīmīgu vietu ieņēma arī nekustamā īpašuma sektors. Turklāt 2015. gadā vairākas ES valstis apsvēra, vai būtu nepieciešamas ārvalstu valūtā izsniegto kredītu atlikumu radīto risku novēršanai paredzētas politikas iniciatīvas, un tādas bieži vien arī tika īstenotas. 2015. gada beigās ESRK ieviesa koordinācijas sistēmu, lai novērtētu makroprudenciālās politikas pasākumu pārrobežu ietekmi, kā arī brīvprātīgā savstarpīguma principa ievērošanu. Konkrētāk, lai nodrošinātu nacionālas makroprudenciālas politikas efektivitāti, tādā integrētā finanšu sistēmā, kāda ir vienotais Eiropas tirgus, nepieciešama lielāka politikas koordinācija.

Visbeidzot, pārskata periodā ESRK turpināja izvērtēt, kā notikusi ESRK iepriekšējo ieteikumu ieviešana. Izvērtējot ESRK ieteikuma par kredītiestāžu finansēšanu (ESRB/2012/2) ieviešanu, nacionālo nodrošināto obligāciju regulējumu saskaņošanā bija vērojams nozīmīgs progress. Ar šo pašu ESRB ieteikumu arī izdevies veiksmīgi veicināt risku pārvaldības politikas, procedūru un kontroles izmantošanu attiecībā uz saistītajiem riskiem, kā arī aktīvu apgrūtinājumu uzraudzības sistēmas izstrādi.

© Eiropas Sistēmisko risku kolēģija, 2016

Visas tiesības rezervētas. Atļauta pārpublicēšana izglītības un nekomerciālos nolūkos, norādot avotu.

Šajā pārskatā iekļautie dati atbilst stāvoklim 2016. gada 6. jūnijā.

Šī ir ESRK 2015. gada pārskata saīsinātā versija, kas ietver priekšvārdu un kopsavilkumu. Gada pārskata pilns teksts pieejams angļu, vācu un spāņu valodā.

ISSN	1977-5180 (pdf)
ISBN	978-92-899-2460-3 (pdf)
DOI	10.2866/835241 (pdf)
ES kataloga Nr.	DT-AB-16-001-LV-N (pdf)